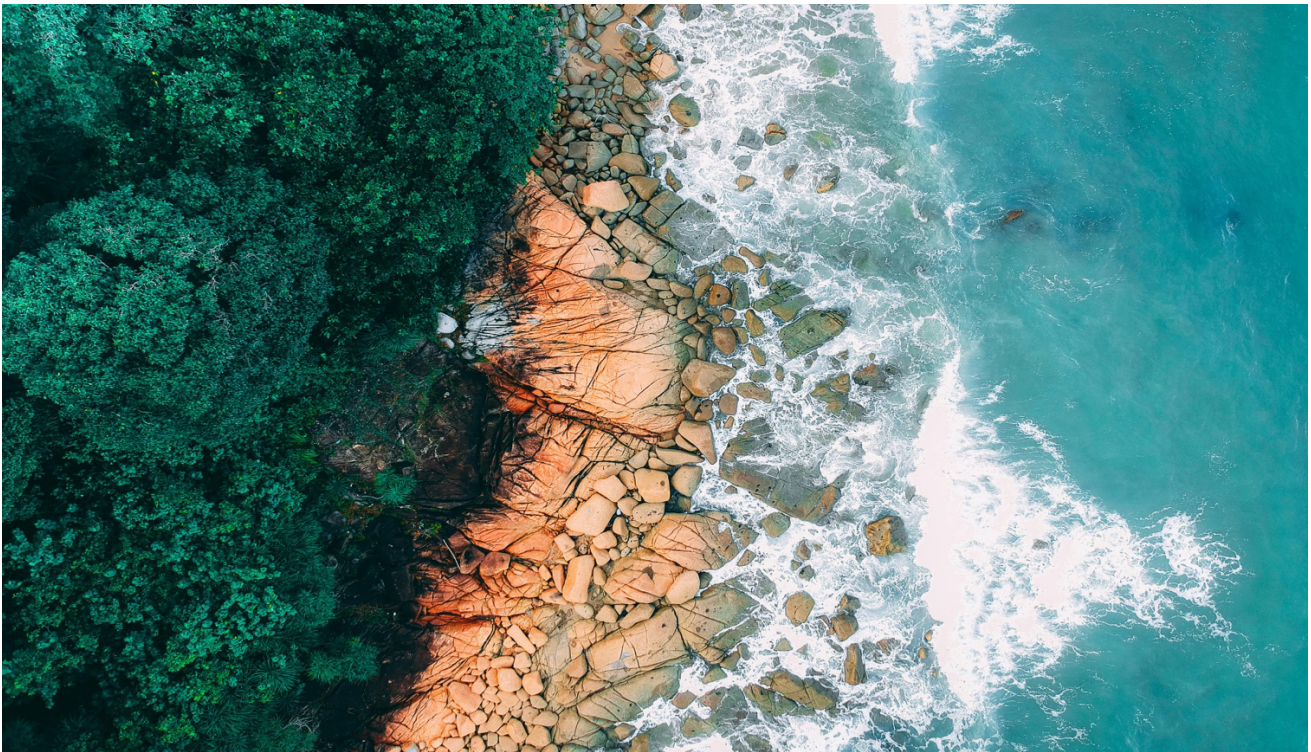

COP29: Retfærdig, hurtig og finansieret udfasning af fossile brændsler

28.10.2024

COP28-resultatet blev af flere kaldt historisk. Dette særligt fordi det (for første gang) lykkedes at omtale fossile brændsler i en COP-aftale. Men fossile brændsler bliver ikke udfaset ved omtale alene. Derfor er der akut behov for at beslutningen om at udfase fossile brændsler følges op af handling.

På COP28 fandt den første Globale Stocktake (GST) sted. GST er et centralt element i Parisaftalen og foregår kun hvert femte år. Hensigten med GST er at tilskynde landene til ambitionsøgninger i de nye klimaplaner (Nationally Determined Contributions; NDC'er) der skal indsendes senest 9-12 måneder før COP30.

I GST-beslutningsteksten blev det understreget, at lande skal omstille væk fra fossile brændsler (inden 2050), tredoble vedvarende energi og fordoble energieffektivitet (inden 2030).

Desværre med meget begrænset binding og sikkerhed for indsatsen og for mange kattelomme, samt fokus på falske løsninger (såsom

biobrændstoffer, atomkraft og Carbon Capture and Storage (CCS)) og fortolkningsmuligheder. Ifølge IEA's World Energy Outlook 2024ⁱ kommer hele 80 pct. af verdens samlede energiforbrug stadig fra olie, gas og kul. I 2023 blev der solgt flere fossile brændsler end nogensinde før i verdenshistorien. Det er et dramatisk vidnesbyrd på den manglende erkendelse af klimakrisens alvor. Der er endnu ikke tegn på, at den fossile 'business as usual'-strategi er blevet udfordret af sidste års beslutning om, at verden skal omstille sig væk fra fossile brændsler.

På COP28 arbejdede rige lande imod, at det skulle garanteres, at der fulgte den nødvendige finansiering med, så fattige og sårbare lande har

mulighed for at leve op til målsætningerne i GST-beslutningen. Ifølge IRENAⁱⁱ kræver opnåelsen af COP28-målsætningen en samlet global investering på 31,5 billioner dollars i vedvarende energi, elnet, energieffektivitet og relaterede tiltag inden 2030. Langt størstedelen af investeringerne i vedvarende energi sidste år – 84 procent – blev kanaliseret til EU, Kina og USA. Indien og Brasilien tegnede sig for omkring 6 procent; investeringerne i Afrika er minimale (1.6%) og blev faktisk halveret mellem 2022 og 2023.

At der på COP29 bliver vedtaget et ambitiøst nyt klimafinansieringsmål (New Collective Quantified Goal; NCQG) er afgørende for, at det globale syd kan indsende ambitiøse nye NDC'er. Det er en misforståelse blandt rige lande, at private investeringer kan udgøre hovedkilden til finansiering af NDC'er i de mest klimasårbare lande. Der er behov for en signifikant opskallering af offentlig finansiering til NDC'ernes opnåelse.

Globale temperaturer er allerede steget med cirka 1,3°C over det førindustrielle niveau, og 2024 er på vej til at blive det varmeste år nogensinde. Forskere advarer om, at hvis ikke der handles drastisk, vil vi ikke nå Parisaftalens mål om at begrænse den globale opvarmning til 1,5°C.

Det er vigtigt, at der på COP29 er fokus på behovet for handling i dette kritiske årti. Det er ikke mål for 2050, der afgør, om 1.5°C overholdes. Det kræver handling på den korte bane.

NDC'er: Danmark bør arbejde for rettidige og ambitiøse NDC'er - der følger op på den Globale Stocktake (herunder omstilling væk fra fossile brændsler)

Resultatet af den første globale statusopgørelse skal bruges som kurskorrektion og integreres tydeligt i NDC'erne. Der skal være fokus på at sikre en retfærdig, hurtig og finansieret udfasning af al produktion og forbrug af fossile brændstoffer. COP29 skal kommunikere en klar videnskabsbaseret vision for hvad det vil sige, at en NDC er i tråd med Parisaftalens 1,5 °C-mål.

I henhold til Global Stocktake (GST) og Parisaftalen er alle parties - inkl. EU - forpligtede til at indsende deres nye og opdaterede NDC'er ni til tolv måneder forud for COP30. Andre store økonomier, herunder USA, Storbritannien, Kina og Brasilien, har signaleret, at de vil indsende deres NDC'er i overensstemmelse med denne tidslinje. Det vil

underminere EU's klimalederskab og diplomati at aflevere sin NDC for sent.

Danmark har arbejdet proaktivt for at EU skal vedtage et 2040-mål på 90%. Dette blev også anbefalet af EU-Kommissionen. Men det er vigtigt at påpege, at dette mål ikke vil være nok til, at EU lever op til 1,5-graders målsætningen under Parisaftalen. Både EU Kommissionens egen Impact Assessment og det Europæiske Klimaråd (ESABCC) peger på, at målet burde lyde på 95%, mens en række civilsamfundsorganisationer anbefaler klimaneutralitet i 2040 for EU.

FN's generalsekretær, António Guterres, har klart [opfordret de rige lande](#) til at nå så tæt på net zero i 2040 som muligt.

92-gruppen og Globalt Fokus' anbefalinger til, hvad Danmark via sin plads i EU's forhandlingsgruppe konkret kan gøre ifm. NDC'er kan findes på s. 4.

Artikel 2.1.c: EU's NDC bør omfatte finanssektoren

Danmark bør arbejde aktivt for, at finanssektoren bliver omfattet af EU's NDC, og at EU på den måde viser vejen for andre lande ift. at sikre efterlevelsen af Parisaftalens artikel 2.1.c. Artikel 2.1.c forpligter os på at vende globale offentlige og private pengestrømme, så de understøtter Parisaftalens 1,5 C-mål. Det bør afspejles i EU's NDC med klare initiativer til at sikre, at pengestrømmene reelt vendes. Ifølge [anbefalinger](#) fra FN's High Level Expert Group, bør finanssektorens finansierede og faciliterede udledninger halveres i 2030 ift. 2020-niveau.

92-gruppen og Globalt Fokus' anbefalinger til, hvad Danmark via sin plads i EU's forhandlingsgruppe konkret kan gøre ifm. artikel 2.1.c. kan findes på s. 4.

Just Transition: Danmark skal arbejde for en inkluderende grøn omstilling

Ved COP28 blev rammerne for et arbejdsprogram for en retfærdig omstilling mod Parisaftalens mål vedtaget (Just Transition Work programme; JTWP). Med det er der mulighed for at stille skarpt på både miljø- og socialretfærdige praksisser samt realiseringen af en lang række menneskerettigheder på vejen i den grønne omstilling. Det kræver først og fremmest, at Parisaftalens parter, der indgår i de dialoger om

JTWP, der er aftalt, er opmærksomme på de såkaldte 'false solutions' som eks. fangst og lagring af CO2 og atomkraft, men i ligeså høj grad på (mis)brugen af kritiske mineraler, der fastholder både lande fra den globale majoritet og lokalsamfund i ulige og udnyttende magtforhold ifm. realiseringen af den grønne omstilling.

92-gruppen og Globalt Fokus' anbefalinger til, hvad Danmark via sin plads i EU's forhandlingsgruppe konkret kan gøre ifm. JTWP kan findes på s. 4.

Artikel 6: Danmark skal sikre, at CO2-markeder respekterer og beskytter menneskerettigheder

CO2-markeder- og kreditter er ikke et reduktionstiltag, men derimod en risikabel

distrahering fra effektive og bæredygtige reduktionstiltag.

Med ønsket om at operationalisere Parisaftalens Artikel 6 om CO2-markeder har det aserbaijanske COP29-formandskab sat det højt på dagsordenen og en teknisk aftale under artikel [6.4 blev allerede i oktober foreløbigt vedtaget](#). Men operationaliseringen af en CO2-markedsmekanisme risikerer, at Parisaftalens parter fortsætter ødelæggende CO2-udledninger på forkerte forudsætninger om usikre kreditter, rettighedskrænkelser og stor ulighed mellem parter fra det globale nord og den globale majoritet.

92-gruppen og Globalt Fokus' anbefalinger til, hvad Danmark via sin plads i EU's forhandlingsgruppe konkret kan gøre ifm. artikel 6 kan findes på s. 4

Anbefalinger fra civilsamfundet

92-gruppen og Globalt Fokus har derfor følgende anbefalinger til, hvad Danmark via sin plads i EU's forhandlingsgruppe konkret kan gøre. Anbefalingerne er i tråd med det internationale civilsamfunds anbefalinger - særligt fra det globale syd.

Nationally Determined Contributions

- Danmark skal arbejde for, at EU, inden fristen i februar, som minimum indsender en indikation om, hvad der kan forventes af EU's 2035- og 2040-mål. En fuldt udarbejdet NDC må eftersendes snarest muligt derefter.
- EU's reduktionsmål skal være i overensstemmelse med Parisaftalens 1.5 graders mål. EU bør derfor have et mål om mindst 65% brutto emissionsreduktioner inden 2030, og flytte klimaneutralitetsmålet frem til 2040. I tråd med dette anbefales et mål om mindst 82% bruttoreduktioner i 2035, sammenlignet med 1990-niveauerⁱⁱⁱ
- Alle parter bør i deres NDC forklare, hvorfor de mener, at de opfylder deres retfærdige andel af den nødvendige globale indsats, i overensstemmelse med princippet om 'Fælles Men Differentieret Ansvar og Respektive Muligheder' (Common But Differentiated Responsibility and Respective Capabilities).
- EU bør opfordre til, at landes NDC'er inkluderer en beskrivelse af, hvordan landet vil følge op på COP28-aftalen om Global Stocktake - herunder særligt omstilling væk fra fossile brændsler. Implementeringen skal inkludere en beskrivelse af, hvordan landet agter at omstille væk fra fossile brændsler, inklusiv en klar tidsramme. For EU bør denne tidsramme være: kul inden 2030, gas inden 2035 og olie senest i 2040. Der skal ikke være nogen smuthuller eller afhængighed af uprøvede og dyre teknologiske løsninger som CO2-opsamling.
- EU skal arbejde for at større lande, herunder i G7, udfaser alle subsidier til fossile brændstoffer på en social retfærdig måde senest i 2025 og opnå tilsvarende fremskridt i G20.
- NDC'er bør indeholde detaljer fra lande i det globale nord om, hvordan de planlægger at levere den nødvendige klimafinansiering samt detaljer fra det globale syd om deres finansieringsbehov (herunder også til tilpasning og tab og skader).
- NDC'er skal have en rettighedsbaseret tilgang, der respekterer menneskerettigheder og oprindelige folks rettigheder på en måde, der er kønsresponsiv, børnefølsom og inkluderende for personer med handicap. NDC'er skal udvikles i en inkluderende og deltagende proces med alle interessenter, herunder oprindelige folk, lokale samfund, kvinde- og ungdomsgrupper.

Artikel 2.1.c

- EU bør, qua sit historiske ansvar, gå forrest. Derfor anbefales det, at NDC'en indeholder et reduktionsmål for finanssektorens udledninger på 60-70% i 2030 og nettonul senest i 2050. Derudover bør EU forbyde lån og investeringer i fossile selskaber, der ekspanderer fossilt. Ifølge IEA er der ikke plads til nye olie- og gasfelter eller kulminer, hvis vi skal nå Parisaftalens mål.

- Det er på tide, at EU følger op og trækker en politisk streg i sandet, ved at gøre det til en del af NDC'en at stoppe alle offentlige og private investeringer og lån i fossile selskaber, der i strid med Parisaftalen udvider den fossile produktion.
- Endelig bør EU igangsætte tiltag, der sikrer, at EU og samtlige medlemsstater implementerer beslutningen om at stoppe fossile subsidier. [EU har gang på gang forpligtet sig på at udfase fossile subsidier, alligevel stiger medlemsstaternes støtte til fossile brændsler](#). Det holder naturligvis ikke.

Just Transition

- Vi anbefaler, at arbejdsprogrammet bygger på international menneskerettighedslov og principper om inddragelse af en bred række aktører (herunder sårbare grupper påvirket af klimaforandringer), operationalisering af sociale og miljømæssige safeguards og demokratiske processer, samt reduktionen af fattigdom og fremme af adgang til bæredygtig energi.
- Vi anbefaler desuden, at Danmark aktivt indtænker JTWP på tværs af forhandlingssporene (særligt ift. NCQG og GST), og ligeledes er opmærksomme på det enorme finansierings- og kapacitetsudviklingsbehov for lande i den globale majoritet, der kræves for en retfærdig grøn omstilling.
- For at sikre den nødvendige implementering af arbejdsprogrammet anbefaler vi endelig, at der etableres et Joint Observer Advisory Group på området.

Artikel 6

- Det nyligt vedtagne 'Sustainable Development Tool' under artikel 6.4 for en CO₂-markedsmekanisme kan bidrage til at forebygge klima- og miljøskader og rettighedskrænkelser, men vi opfordrer til, at Danmark fortsat har fokus på at styrke værktøjets sprog på jordrettigheder og ejendomsret. Hvis dette ikke kan sikres anbefaler vi, at aftalen sendes tilbage til det ansvarshavende rådgivende organ for yderligere gennemgang.
- Omend vi grundlæggende anbefaler, at parterne afstår fra brugen af CO₂-markedsmekanismer under artikel 6.2 og 6.4 og i stedet fokuserer på effektive og retfærdige klimaindsatser- og finansiering som anbefalet ovenfor, er det afgørende, at artikel 6 respekterer og beskytter menneskerettigheder for særligt oprindelige folk, sociale og miljømæssige safeguards og bl.a. sikrer effektive klage/oprejsningsmekanismer i tilfælde af rettighedskrænkelser.

Slutnoter

ⁱ <https://www.iea.org/reports/world-energy-outlook-2024>

ⁱⁱ <https://www.irena.org/Publications/2024/Oct/UAE-Consensus-2030-tripling-renewables-doubling-efficiency>

ⁱⁱⁱ Se mere om EU's klimamål: [CAN Europe's position on EU Climate Targets and an Equitable Greenhouse Gas Emissions Budget for the EU](#) (Sept. 2024)